

Program för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli

Innehållsförteckning

Program för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli	3
Sveriges minoritetslagstiftning	3
Malmö stads styrdokument för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk	4
Sju inriktningsmål för programmet	4
1. Den nationella minoriteten tornedalingar ska informeras om sina rättigheter	5
2. Malmöbors kunskap om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter ska höjas	5
3. Kommunanställdas kunskap om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter ska höjas	5
4. Möjligheter för den tornedalska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur i Sverige ska främjas	5
5. Barns och ungas möjligheter till utveckling av kulturell identitet ska beaktas	6
6. Utveckling och användning av meänkieli ska möjliggöras	6
7. Tillgång till äldreomsorg på meänkieli ska vid efterfrågan möjliggöras	6
Om tornedalingar och meänkieli	7
Så arbetar Malmö stad med tornedalingarnas rättigheter och minoritetsspråket meänkieli	7
Uppföljning och revidering	8

Program för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli

Detta är programmet för den nationella minoriteten tornedalingar och nationella minoritetsspråket meänkieli. Syftet med programmet är att förtydliga Malmö stads inriktningar för arbetet med den tornedalska minoritetens rättigheter och det nationella minoritetsspråket meänkieli utifrån rådande lagstiftning gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Inledningsvis presenteras de fem nationella minoriteterna och minoritetsspråken, Sveriges minoritetslagstiftning och Malmö stads styrdokument för nationella minoriteter och minoritetsspråk. Därefter följer sju inriktningsmål för programmet. Sedan följer en beskrivning av den nationella minoriteten tornedalingar och meänkieli samt om hur Malmö stad arbetar utifrån programmet. Programmet avslutas med en genomgång av hur uppföljning och revidering går till.

Sveriges minoritetslagstiftning

Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3). Samer är även ett urfolk. I språklagen (2009:600) anges de nationella minoritetsspråken som finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det minoritetsgrupperna har gemensamt är att de under lång tid befolkade Sverige, att de utgör grupper med uttalad språklig och kulturell tillhörighet samt att de har en vilja att behålla sin identitet. De nationella minoritetsspråken är inte exklusivt kopplade till en specifik nationell minoritet.

Med Europarådets konventioner som bakgrund antog Sverige år 2010 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724). Denna lagstiftning syftar till att bevara och främja de nationella minoritetsspråken, nationella minoriteternas kultur samt stärka deras möjlighet till inflytande. Barns utveckling av en kulturell identitet och

användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Så även barns och ungas möjligheter till inflytande.

I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk görs hänvisningar till skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2025:400) om rättigheter för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken gällande förskola och äldreomsorg. I skollagen (2010:800) finns även bestämmelser rörande de nationella minoriteterna och undervisning i de nationella minoritetsspråken.

I bibliotekslagen (2013:801) anges även att biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Malmö stads styrdokument för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk

Utifrån minoritetslagstiftningen ska alla kommuner anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Arbetet med nationella minoriteter är en del av Malmö stads arbete med mänskliga rättigheter. För arbetet med mänskliga rättigheter har Malmö stad Policy för mänskliga rättigheter – med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet som utgår ifrån ett rättighetsbaserat arbetssätt. Detta arbetssätt innebär att Malmö stad ska ha ett jämlikt bemötande och att de som berörs känner sig delaktiga, men också att kommunikationen är tydlig och enkel att förstå.

Som komplement till policyn för mänskliga rättigheter har Malmö stad en policy för arbetet med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter (STK-2013-1182), som ska säkerställa att Malmö stad arbetar aktivt med de nationella minoriteternas särskilda rättigheter utifrån rådande lagstiftning. Detta program beskriver målsättningar och inriktning för Malmö stads arbete med tornedalingars rättigheter och meänkieli. Programmet har tagits fram av stadskontoret i samråd med tornedalska Malmöbor.

Sju inriktningsmål för programmet

Nedan följer programmets inriktningsmål. Dessa är framtagna med utgångspunkt ifrån den rådande lagstiftningen gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk.

1. Den nationella minoriteten tornedalingar ska informeras om sina rättigheter

Malmö stad ska informera om nationella minoriteters rättigheter på Malmö stads hemsida, malmo.se. För att nå ut till tornedalska Malmöbor ska Malmö stad använda sig av stadens kontaktnät med tornedalska organisationer och Malmöbor samt stadens egna kommunikationskanaler.

2. Malmöbors kunskap om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter ska höjas

Malmö stad ska verka för att informera om och synliggöra den nationella minoriteten tornedalingar för Malmöbor i de för staden tillgängliga kommunikationskanalerna samt vid olika arrangemang.

3. Kommunanställdas kunskap om den tornedalska minoriteten och dess rättigheter ska höjas

Malmö stad ska verka för att medarbetarnas kunskaper kring området ska höjas genom att utbildningar anordnas gällande minoritetslagstiftning, nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk och kulturer.

4. Möjligheter för den tornedalska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur i Sverige ska främjas

Malmö stad ska i samråd med tornedalska Malmöbor finna sätt att främja möjligheter för den tornedalska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur. Malmö stad ska verka för att synliggöra nationella minoriteter i olika kulturella arrangemang och genom det nå ut till den berörda minoriteten, Malmöbor och kommunanställda.

Malmö stads kulturverksamheter är naturliga platser för att synliggöra den tornedalska kulturen på olika sätt. Malmö stad uppmärksammar tornedalingarnas egen flaggdag den 15 juli. Även andra för den tornedalska minoriteten viktiga dagar kan uppmärksammas för att synliggöra minoriteten. Exempel på dessa är meänkielidagen den 27 februari och kvänsfolkets dag den 16 mars.

5. Barns och ungas möjligheter till utveckling av kulturell identitet ska beaktas

Malmö stad ska i samråd med barn och unga utveckla hur tornedalska barn och ungas möjligheter till utveckling av kulturell identitet kan beaktas i stadens verksamheter.

6. Utveckling och användning av meänkieli ska möjliggöras

Malmö stad ska i samråd med meänkielitalande och tornedalska Malmöbor ta fram former för hur utveckling och användning av meänkieli ska möjliggöras. Även barn och unga ska göras delaktiga i samråd om meänkieli.

Malmö stad ska informera vårdnadshavare och barn och unga om rätten till modersmålsundervisning i meänkieli.

Malmö stad ska verka för att ge Malmöbor rätt att använda meänkieli i sina skriftliga och muntliga kontakter med Malmö stad. Vid efterfrågan ska Malmö stad verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i meänkieli. En förutsättning för att ovanstående ska kunna genomföras är att Malmö stad har tillgång till personal som både är behöriga att ta hand om den enskildes angelägenhet samt behärskar språket.

7. Tillgång till äldreomsorg på meänkieli ska vid efterfrågan möjliggöras

Malmö stad ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar meänkieli om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

Malmö stad ska arbeta för att det ska finnas tillgång till personal med kunskaper i meänkieli där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

Malmö stad ska informera den som ansöker om insatser inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna att få omvårdnad av personal som behärskar meänkieli. Malmö stad ska inom ramen för äldreomsorg som erbjuds på meänkieli beakta äldre personers behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Om tornedalingar och meänkieli

Tornedalingarna har sitt ursprung i området vid Torne älv och dess biflöden, på båda sidorna om den svensk-finska gränsen. Tornedalingar är erkända som nationell minoritet och meänkieli är erkänt som ett nationellt minoritetsspråk.

I Sverige talas meänkieli främst i kommunerna Gällivare, Haparanda, Pajala, Kiruna och Övertorneå, men många har också flyttat söderut från de ursprungliga områdena och idag bor det personer som talar meänkieli över hela Sverige. Meänkieli består framför allt av tre dominerande varieteter – tornedalsvarietet, gällivarevarietet och lannankieli.

Alla identifierar sig dock inte som tornedalingar, en del identifierar sig som lantalaiset eller kväner, beroende på vilket område de kommer ifrån eller lever i.

Så arbetar Malmö stad med tornedalingarnas rättigheter och minoritetsspråket meänkieli

Samtliga nämnder och förvaltningar i Malmö stad ansvarar för att arbeta med tornedalingars rättigheter och meänkieli med utgångspunkt i Policy för arbetet med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter och detta program. Det innebär att informera minoritetsgruppen, medarbetare i Malmö stad och övriga Malmöbor om de rättigheter och skyldigheter som lagen medför. Det innebär också att behov av tjänster och service ska identifieras i samråd med meänkielitalande och tornedalingar. Samråd ska ske genom en strukturerad dialog för att kunna beakta meänkielitalande och tornedalingars synpunkter och behov i kommunens beslutsfattande. Malmö stad ska särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem och anpassa samrådsformerna till deras förutsättningar. Stadskontoret ansvarar för att samordna arbetet i staden.

Uppföljning och revidering

Stadskontoret ansvarar för att arbetet med programmet följs upp i samråd med meänkielitalande och tornedalska Malmöbor.

Översyn av programmet ska ske av kommunstyrelsen i slutet av varje mandatperiod, om revideringsbehov finns. Översyn och eventuell revidering samråds med meänkielitalande och tornedalska Malmöbor.